

ויצא || גיליון ש' י"ח

יש לאל ידי לעשות וגו' ואלקי אביכם אמש אמר אלי השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע. ועתה הלך הלכת וגו' למה גנבת את אלהי.

הוכחתו של לבן ליעקב שגנב לו את התרפים - שהרי א"כ למה נגלה הקב"ה אל לבן ולא אל יעקב?

שמעתי **מהרה"ח ר' שלמה גאלדשטאף זצ"ל**, כי לבן טען ליעקב – 'יש לי הוכחה ברורה כי גנבת את אלהי, דאם לא כן, למה בא הקדוש ברוך הוא אלי? הרי היה יכול לבוא אליך, ולהגיד לך שלא תירא ממני! – אלא על כרחך לפי שאצלך יש עכשיו טומאת עבודה זרה ולכך לא בא אליך...'

וזהו **ואלקי אביכם אמש אמר 'אלי'** דייקא, כי אין אצלי עכשיו טומאה, - **השמר לך וכו'**, [ואם כן לפי זה יש לי לטעון] **למה גנבת את אלהי'.**

כרם חמד עה"ת לגאון ר' יודל רבינוביץ תלמיד מרן שה"ת מטשעבין

ויפגע במקום וילן שם.

ראיה מדברי רש"י בפרשתן לדברי רבי יהודא החסיד בצוואתו - כיון שיצא אדם מביתו אין לו לחזור - טעם הדבר מזוה"ק - קפיצת הארץ משו"ה היתה

וברש"י – ושינה הכתוב ולא כתב 'ויתפלל' ללמדך שקפצה לו הארץ כמו שמפורש בפרק גיד הנשה.

ספר חסידים אות מ"ג – לא ילך אדם מביתו לדרך ויחזור, אם שכח איזה דבר, רק יעמוד לפני הבית לשאול מה שצריך.

(שמעתי **מהרב החסיד מו"ה ישראל אברהם בהרב הגדול החסיד מו"ה זוסיא ז"ל** שאמר, שהמניעה היא מצד מה שכתוב ב**זוהר הקדוש** שבביתא, עם דביתהו, ובדרך עם שכינתא, ולכך אין להראות כאילו הוא מרחיק את עצמו ואינו בוחר בכך.

ולפי זה יש להביא סמך למה שכתבתי במקום אחר, שרק לביתו ממש שייך אזהרה זו, ולפי זה גם באלמן אין חשש, רק בהולך מאשתו שייך כן)

...ואולי שייך באורח גם כן, מצד מה שכתבו חכמינו זכרונם לברכה שהנוטל רשות מרבו ולן באותה העיר, למחר צריך ליטול רשות שנית, שמשמע, הא ביום ההוא אין צריך ליטול רשות, שגם שאין זה מוכרע, שהרי חכמינו זכרונם לברכה אמרו שם, רק שלמחר צריך, הא ביום ההוא אין צריך, ומכל מקום יש לומר שרשאי, מכל מקום אולי כוונת הצווה, שבזה, כיון שאין צריך, אין ראוי לעשות כן, גם אם הוא שלא מצד הפטור מן הדבר ועושהו וכו', שהרי משמע שמנע גם כשנזכר שמצטרך לדבר עמו איזה חידוש המצטרך, מכל מקום לא יכנס. – ואין ראיה מדברי חכמינו זכרונם לברכה הנזכרים לעיל לגבי אורח.

ומכל מקום אולי יש לזה רמז מצד קפיצת הארץ, - לפי פירוש רש"י ז"ל פרשת ויצא, שכיון שהיה במקום ההוא על מנת לילך משם, גם שהיה בהיסח הדעת, לא הלך שנית למקום ההוא באותו יום, רק קפץ הארץ ממקומו אליו[2].

---

[1] עיין בספר הזיכרון **'זכר שלמה'** שהובא שם מימרא שאמר על הא דאמרינן בנוסח **'ועל הניסים' – וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל וגו'** – יש לבאר על פי דברי **אדמו"ר מגור זי"ע בעל 'אמרי אמת'** – יהודים נקראים על שם יהודה שנקרא על שם **הפעם אודה את ה'**, דהנה עיין בפירוש רש"י [בפרשתן] **הפעם אודה** וכו' שנטלתי יותר מחלקי, וזו מידת בני ישראל אשר אנחנו יודעים תמיד שהשי"ת נותן לנו יותר ממה שאנו ראויים, והבן. [שם עמ' קל"ג].
עוד נשתמרה ממנו שם שיחה נאה באחת מדרשותיו ביו"ד של **מרן שה"ת מטשעבין – חותנו** [בישיבת 'כוכב מיעקב' ירושת"ו]:
- - - **"יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים"**, עוד ניצב חי לפני עינינו מעמד 'הנחת אבן הפינה' של ישיבתנו הקדושה בראשות **מרן מו"ח זצוק"ל**, היה זה כעין מעמד הר סיני, **מרן זצוק"ל** האציל אז את ברכתו והתפלל לסיעתא דשמיא שנזכה להרבצת תורה כראוי והשמיע דברי חיזוק כדרכו בקודש. אף ביקש והתחנן אז מתלמידי הישיבה שיתמידו בלימוד, תוך שימת דגש על ענין 'דיבוק חברים' ושהאחד יעזור לשני.

והנה התפילה נקראת 'שיח', כמו שכתוב **ויצא יצחק לשוח בשדה וגו'**, ואמרו ז"ל – זו תפילת מנחה, על כן אנו אומרים, - "יפה שיחתן", מהיכן אנו יודעים שטובה היתה תפילתם, שנתקבלה, "מתורתן של בנים", מן השקידה וההצלחה ב"ה של תלמידי הישיבה הק' שנקראו בנים [שם עמ' קמ"ג].

[2] **אמר העורך:** לענ"ד יש להעיר מדברי רש"י בפרשתן שאינם עולים במדוייק עם דברי הגאה"ק ז"ל, שהרי רש"י בפסוק י"ז בד"ה **כי אם בית אלקים** מפרש - 'איהו אזל עד חרן כדאמרינן בפרק גיד הנשה, וקרא מוכיח - **וילך חרנה**, כי מטא לחרן אמר - אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתיה למהדר **וחזר עד בית אל** וקפצה לו הארץ - עכל"ק - והמעיין בגמ' חולין יראה שהוסיף רש"י המילים **שחזר עד בית אל** – דבגמ' לא קתני הכי – וממילא משמע דשפיר חזר, וכן מפרש רש"י בחולין צ"א: - **שויפגע** היינו כשני אנשים הנפגשים בדרך, והיינו שיעקב החל לחזור, והמקום נפגש עמו בחצי הדרך, וממילא לפי"ז לכאורה אין ראי'ה ברורה לדברי **הגאה"ק ז"ל** מדברי רש"י, וצ"ע.

וגם לפירוש **הרמב"ן** שכמדומה שחולק על פירוש רש"י שם, מכל מקום יש לומר דשם כיון שהיה היסח הדעת, הוה ליה כאלו לא היה שם אז.

הגהות מילי דחסידותא על ספר חסידים וצוואת רבי יהודא החסיד לגאה"ק רבי אברהם דוד וואהרמאן אבד"ק בוטשאטש [שהו"ל גאה"ג רבי שמואל דוד הכהן פריעדמאן זצ"ל דומ"ץ חוסט]

ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדוני כי לא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי.

כיצד אמרה רחל 'דרך נשים לי' שנראה ח"ו כמוציאה שקר מפיה - ב' דרכים ליישב - 'דרך' לשון קידושין - 'דרך' לשון טומאת נדה - ע"ז טמאה כנדה

וקשה האיך הוציא דבר שקר מפיה, ונראה לפרש על פי דבריהם בקידושין דף ל'. – **איש אמו ואביו תיראו**, איש סיפק בידו לעשות, אשה אין סיפק בידה לעשות, - מפני שרשות אחרים עליה.

וזהו פירושו **כי דרך נשים לי** – היינו קידושי בעל הנקרא 'דרך', דהאישה נקנית בשלשה דרכים, ורשות בעלי עלי, לזאת לא אוכל לקום מפניך.

עוד נראה לפרש על פי דבריהם [מימרא דרבי עקיבא במשנה - שבת פ"ב.] דעבודה זרה מטמאה כנידה שנאמר **תזרם כמו דוה צא תאמר לו** [ישעיה ל'], וזהו פירושו – **כי דרך נשים לי** – כי התרפים היו עבודה זרה, כמו שכתב רש"י – **ותגנב רחל את התרפים** – להפריש אביה מעבודה זרה נתכוונה.

ספר ריקועי פחים עה"ת לגאה"ג רבי יעקב משולם האללענדער מסאנז

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש.

פירוש המסורה עפ"ד המדרש בפרשת בא - יעקב התכוון לבגדי כהונה ולחם הפנים שישתמשו בהם יוצאי חלציו

בבעל הטורים מובאת המסורה וזה לשונה – **ללבוש**, ב' במסורה – הכא, ואידך – **ללבוש את הבגדים** [דכתיב גבי כהן גדול בפרשת אמור], ועיין שם מה שכתב בזה.

והנה כבר תירצתי המסורה דלעיל, וכעת נראה לפי עניות דעתי דאתי שפיר מאוד על פי מה דאיתא במדרש רבה פרשת בא פרשתא י"ט וזה לשונו: - וסוף דבר לא תעלה על דעתך שיעקב לחם ושמלה שאל, אלא אמר יעקב – הבטיחני הקדוש ברוך הוא שהוא עמדי ויעמיד ממני את העולם, אימתי יודע אני שהוא עמדי ושמרני, כשיעמיד ממני בנים כהנים אוכלים מלחם הפנים ולובשים בגדי כהונה, שנאמר **- ונתן לי לחם לאכול** – זה לחם הפנים, **ובגד ללבוש** – אלו בגדי כהונה, שנאמר **והלבשת את אהרן את בגדי הקודש**, עד כאן לשון המדרש.

והנה לפי דברי המדרש רבה הנזכר לעיל ביקש שיעמיד ממנו הקדוש ברוך הוא [בנים] כהנים, מה מאוד יומתקו דברי המסורה הנזכרת לעיל, ורומז גם כן המדרש רבה הנרשם למעלה שיעקב כיון במה שאמר **ובגד ללבוש**, שיצאו ממנו כהנים שלובשים בגדי כהונה, כדכתיב בהו גם כן **ללבוש את הבגדים**, ואתי שפיר והבן.[3]

ספר קול דוד עה"ת לגאה"ק ר' דוד פתחיה ווייִנשטאק מקיטוב – פאדהייץ

ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן.

כיצד השיב צדיק כיעקב לרחל תשובה כזו ומנע עצמו מלהתפלל על זולתו - כדי שתחול התפילה צריך שתהיה לצורך קיום מצוה - לכן קשה להתפלל ע"ז

פירש רש"י את אומרת שאעשה כאבא, אני איני כאבא, אבא לא היו לו בנים, אני יש לי בנים, ממך מנע ולא ממני, עד כאן לשונו.

רבים תמהו, הלא לא זו היא דרך הצדיקים למנוע עצמם מלבקש על זולתם, ואיך אמר יעקב כדברים הנזכרים, ובפרט כי רחל היתה האהובה בעיניו, ואיך ידבר אליה דברים קשים, עיין בספרי המפרשים ז"ל.[4]

ושמעתי מכבוד **אדוני אבי מורי ורבי הגאון האמיתי זצללה"ה**[5] שידוע בזה דעיקר התפילה הראויה לאדם להתפלל שיהיה לו זרע, הוא בכדי לקיים מצות יוצרו אשר נצטווה מאתו יתברך לפרות ולרבות (ועיין מה שכתבתי בשמו הנעים פרשת תולדות אות א' דמטעם זה נעתר הקדוש ברוך הוא לתפילת יצחק ולא לתפילת רבקה).

ולפי זה, יעקב אבינו אשר כבר היו לו בנים, וידוע דעת האומר דתאומות נולדו עם כל שבט, אם כן הרי כבר קיים מצות פרו ורבו, וכל שכן לדעת האומר דאף בשני זכרים קיים מצות פריה ורביה, על כן שפיר פתח פיו בחכמה ואמר לרחל, - אבא לא היו לו בנים, ואם כן היה תפילתו בכדי לקיים המצוה כנזכר לעיל.

ויצויין שקטע זה שציטטנו מלשון רש"י הק' אינו מופיע כי אם בכתב יד ליידן 1 – פריס 155 ובדפוס רומא, אבל בכ"י לייפציג 1 – מינכן 5, פירנצה3 ווייימאר 651 קטע זה אינו.

[3] ואולי לרמז בזה ג"כ שתעבור הכהונה גדולה מאברהם אבינו אליו שניתנה לו חילוף שם בן נוח כמבואר בדברי חז"ל בפרי לך לך, והיינו **ונתן לי... בגד ללבוש** – שיהא הוא עצמו כהן גדול.

[4] **אמר העורך:** ולעניות דעתי אפשר ליישב בס"ד על פי דברי **הפני יהושע** במסכת בבא קמא דף נ'. בההיא עובדא דבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלו לבור מים, ובאו ואמרו לרבי חנינא בן דוסא, שעה ראשונה אמר להם שלום וכו' שעשה שלישית אמר להם עלתה, אמרו לה מי העלך, אמרה להם זכר של רחלים נזדמן לי וזקן מנהיגו [והיינו אילו של יצחק ואברהם נוהג בו – רש"י] – אמרו לרבי חנינא בן דוסא וכי נביא אתה, אמר להם לא נביא אנכי וכו' אלא אמרתי דבר שנצטער בו אותו צדיק [היינו שהיה חופר בורות מים לעולי הרגלים], יכשל בו זרעו? אמר ר' אחא – אע"פ מת בנו בצמא וכו' – וביאר **הגאה"ק ה'פני יהושע'** שם, דכיון שנגזרה הגזירה על בתו של נחוניא חופר שיחין, לא בטלה הגזירה, אלא הועילה תפילתו של רבי חנינא בן דוסא שתתחלף, ובמקום שתמות בתו של רבי נחוניא חופר שיחין, מת בנו, - וכן הוא מבואר **בזוהר הקדוש** גבי כפרות שהוא ענין חילוף נפש בנפש עי"ש ואכמ"ל, על כל פנים, כאן השיב לה יעקב, שאם נגזרה עליה גזירה, אינו רוצה להתפלל שתיפקד בבנים ועל ידי זה ח"ו תצטרך למות היא כאשר אירע לבסוף שמתה בלידתה את בנימין, ואינו רוצה להחליף אותה תמורת בנים, וזהו **התחת** – לשון חילוף, זה תחת זה, **אלוקים** – מידת הדין – גזירת שמים, **אני?** האם את רוצה שאכריע בדבר זה, להחליף גזירה זו בגזירה אחרת, שיהיו לי בנים ותחת זה תמות רחל? הלא יש לו כבר בנים, ומחמת זה אינו רוצה להתפלל שיקרה כן, ודו"ק.

וכבר הבאנו באחד מגליונותינו המעשה **בהה"ק הרבי ר' מאיר מפרעמישלאן** עם הגאון **ה'ישועות יעקב'** ובנו הגאון שפירש להם על מימרא דרביחנינא בן דוסא – **זה חי וזה מת**- שרבי חנינא פעל בתפילתו שיחי'ה ישראל זה על ידי שמות עכו"ם אחר כאמור **ואתן אדם תחתיך** וכו' ואכ"מ.

[5] הוא ניהו **גאון הגאונים רבי יוסף הויכגעלענטער בעל 'משנת חכמים'.**

לא כן אני יש לי בנים, ואם כן הלא נתקיים המצוה אצלי, אך ממך מנע פרי בטן, והלא עלייך אין מקום להתפלל בכדי לקיים המצוה, דהלא האשה לא נצטווית על פריה ורביה, ואחרי שאין באפשרי להתפלל על הכוונה הנכונה שהתפלל אבא, על כן אין מקום לתפילה זו, עד כאן דברי **אדוני אבי מורי רבי הגאון זצללה"ה**, ודברי פי חכם חן.

שו"ת זכרון יצחק ח"ב עה"ת לגאה"ג רבי יצחק הויכגעלערנטער אבד"ק חעלם וזאמאשטש

הארץ אשר אתה שוכב עליה.

למה קיפל הקב"ה את כל אר"י מתחת יעקב אבינו? - שינוי נוסח הרש"י מבאר את כוונת פירושו - נעשה פועל כדי להוציאו מן הכח

וברש"י – קיפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל תחתיו, רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו [כד' אמות שזה מקומו של אדם].

מלשון הזה, משמע **ש'רמז לו'** שיהיה כן, אבל לא כן פירשו המפרשים, עיין **בהרא"ם ובמהרש"א** [חולין צ"א.] שכתב – מה שלא הספיק לו בהבטחה לבדה אלא על ידי הקיפול, מפני שהפרש גדול יש בין הכח והפועל, וכן מצינו באלישע שאמר למלך ירה, ויור, ויאמר חץ תשועה בארם.

אם כן הקיפול לא היה רמז שיהיה כן [היינו שיירש את הארץ] רק כדי שתהא נוחה ליכבש, [היינו שקיפל כדי לעשות פעולה בארץ ישראל שתהא נוחה לעתיד ליכבש], ולפי זה נכונה נוסחת דפוס הראשון[6], שהיא כן – **קפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל תחתיו שתהא נוחה ליכבש לבניו.** וכן הוא הלשון בגמרא [חולין צ"ב:].

ספר יוסף הלל על פירוש רש"י עה"ת לגאה"ג רבי מענדל יוסף בראכפעלד ז"ל ממישלעניץ שע"י קראקא תלמידו של הגאה"ק הקדו"צ מבאבוב הי"ד

רואה אני את פני אביכן והנה איננו אלי כתמול שלשום ואלקי אבי היה עמדי.

ביאור תמיהתו של יעקב כאן - חיבור המשך הפסוק 'ואלקי אבי היה עמדי'

יש לדקדק דמאמר **ואלקי אבי היה עמדי** הוא לבלי צורך, דהרי כעת עדיין לא הודיעם שהיה דבר ה' אליו שישוב לביתו עד אחר כך, שאמר אליהן **ויאמר אלי מלאך האלקים וגו' עתה קום צא מן הארץ וגו',** ואם כן מה זה שאמר **ואלקי אבי היה עמדי.**

ונראה על פי מאמר שלמה המלך עליו השלום [משלי ט"ז, ז] **ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו**, לזה אמר יעקב כמתמיה, - **רואה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי וגו'** והלא **אלקי אבי היה עמדי**, ואחרי אשר השרה הקדוש ברוך הוא שכינתו עלי, זה לאות כי אני שלם בדרכי השלימות ואם כן נפלאת בעיני על מה שפני אביכן איננו אלי.

שו"ת זכרון יצחק ח"ב עה"ת לגאה"ג רבי יצחק הויכגעלערנטער אבד"ק חעלם וזאמאשטש

ויעקב רועה את צאן לבן הנותרות.

ההבדל בין יעקב ליוסף - יעקב היה שלם בתלמודו אבל יוסף שכח - יעקב זכה לכך מפני שבד בבד עם 'שלם בממונו' היה 'שלם בתורתו' - כיון שהיה יושב 'אהלים' - חיבור 'אוהל תורה' עם 'אוהל מקנה'

ואפילו בימי אף, חכמתו[7] עמדה לו כאשר רואים מתשובותיו שהשיב לשואלים בהיותו בערבות סיביר בזכות בקיאות נפלא אף על פי שהיה מחוסר ספרים ואפילו ש"ס לא היה לו, וכן בשנים אחרונות שהיה חולה אנוש וחלוש ועיניו כהות וכבדו מזוקן לא נטלה ממנו אור התורה ונתקיים בו מה שכתוב במדרש רבה בפרשת השבוע פרשת וישלח פרשתא ע"ט – **תבוא בכלח אלי קבר וכו'** תבוא בכולה אלי קבר מלא שאינו חסר כלום, שנאמר **ויבוא יעקב שלם**, - שלם בתלמודו, אבל יוסף שכח, שנאמר **כי נשני אלוקים את כל עמלי** וכו', וזה היה רבותא דיעקב, שאף על פי שגם הוא עמל וגלה ממקומו ועברו עליו צרות רבות כמו ליוסף, אפילו הכי לא שכח מתלמודו כלום עד יום מותו ובא אלי קבר מלא בתורתו שאינו חסר כלום.

ולמה זכה יעקב אבינו עליו השלום בזה יותר מיוסף, יש לבאר על פי מה דאיתא עוד שם [במדרש], - ולפי שכתוב **ויעקב איש תם יושב אוהלים**, לפיכך **ויבא יעקב שלם**, עד כאן לשונו, והוא מדרש פליאה, מה ענין זה לזה, אך יש לומר דהוא נתינת טעם למה זכה יעקב שלא ישכח תורתו.

דהנה **בידי משה** שם נראה שהיה לו גירסא בדברי ר' יוחנן: - **ויבא יעקב שלם,** שלם בממונו שלם בתלמודו, ומפרש שמכח שצבר יוסף את כל הכסף, לא עסק בתורה כל צרכו, מה שאין כן יעקב, אף שהיה שלם בממונו, מכל מקום היה שלם בתורתו, עד כאן לשונו.

ואף שלפנינו ליתא בדברי רבי יוחנן 'שלם בממונו', מכל מקום שפיר ניתן להאמר, דמשום שהיה יוסף עוסק בצבירת כסף, לא היה לו אפשרות לעסוק בתורה כל צרכו, לכן שכח, מה שאין כן יעקב התאמץ שאף בזמן שעסק בצרכי ממונו, לא פסיק פומיה מגירסא.

וכדמוכח במדרש פרשת ויצא, שבזמן שהיה בבית לבן ורועה צאן, היה אומר תהילים, וזה מרומז במה שנאמר **ויעקב איש תם יושב אהלים**, ונחלקו המפרשים, **דהרשב"ם ואבן עזרא** מפרשים **אהלים**, לפי שהיה יושב אוהל ומקנה, ורש"י על פי תרגום **אונקלוס** ומדרש, מפרש דהייוו בתי מדרשות של שם ועבר.

ונראה דאלו ואלו דברי אלוקים חיים, דפשטיה דקרא משמע כמו שפירשו הפשטנים – **הרשב"ם ואבן עזרא,** אלא משום דהאמת היא דיעקב לא היה רועה צאן אלא בבית לבן, הא קודם לזה אצל אביו ודאי לא היה רועה צאן שהרי היו ליצחק רועים אחרים כמו שכתוב **ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק**, ולא מסתבר שעשה יצחק את בנו כאחד מעבדיו, ועוד, כיון דמיירי לאחר **ויגדלו הנערים**, בודאי לא היה יצחק עובר אמצות עשת ללמד בנו תורה ושלחו ללמוד אצל שם ועבר כמו שהוא למד שם, ואיך יתכן שהיה רועה צאן אביו. על

---

[6] הגאז"ל מכנה כך את דפוס רגיו די קלבריה בשנת רל"ה, ועיין בהקדמת הספר שם שהביא שלא זו בלבד שהוא דפוס הראשון מפירושי רש"י עה"ת אלא הוא גם ספר הקודש הראשון שעלה על מכבש הדפוס שנרשם עליו שנת הדפסתו - על ידי המדפיס רבי אברהם בן יצחק בן גרטון שהיה יליד ספרד, ועבר לעיר רגיו שבאיטליא, שם נתפשטה כבר אומנות הדפוס. - הוא חזר לספרד ועמו ג' מאות עותקים מפירש"י הלז שהדפיס אולם זמן קצר אח"ז החלו תלאות האינקוויזיציא ומתוך הצרות והגירוש נאבדו רוב הספרים וכהיום נשאר טופס יחידי בעולם בספריית פארמה שבאיטליא.

[7] של **מרן שה"ת הגאב"ד דטשעבין זצוקללה"ה.**

כן הוציאו [קרא] מפשטיה, ומפרשי דהכוונה לאוהלי תורה של שולחן ערוך.

אך מכל מקום מדנקט קרא לישנא דמשתמע כהאי לישנא שנאמר למעלה יושב אוהל ומקנה, על כרחך צריך לומר דאף המפרשים כן אינם טועים, כיון שעל כל פנים היה רועה צאן בבית לבן.

אך קשה, מה בא להשמיענו בזה כאן, ובפרט דדא מילתא שהיה רועה אצל לבן מפורש להדיא, ויש לומר **דאשמעינן רבותיה דיעקב שהיה יושב אוהל של תורה גם בזמן שהיה יושב אוהל ומקנה.**

והיינו, מדנקט קרא 'אוהל של תורה' בלשון 'אוהל של מקנה', אקשינהו רחמנא אהדדי, לומר לך שיעקב קיים שני אוהלים אלו ביחד, ומשום זה היה יעקב 'איש תם' ושלם בממונו ובתורתו, משום שהיה יושב אוהלים תרתי הנזכרים לעיל.

והיינו דקאמר המדרש – לפי שכתוב **ויעקב איש תם יושב אוהלים** – דמהא שמעינן שגם בזמן שהיה עוסק בצרכי ממונו והיה יושב אוהל ומקנה היה גם כן יושב אוהל של תורה, לפיכך, **ויבא יעקב שלם** בתורתו שלא שכח כלום.

וכך אולי אנו נאמר על **רבינו זצ"ל** שאף הוא ז"ל זכה שלא שכח מתלמודו כלום בעת צרתו משום שאף הוא נהג כיעקב אבינו עליו השלום, **דידוע שלפני שקיבל עליו עול הרבנות בטשעבין היה סוחר בקראקא, ושמעתי מספרים שהיה מסתובב ברחוב העיר הנה והנה ושפתותיו דובבות בדברי תורה**, ולכן זכה שנתקיים בו שבא שלם בתורתו לארץ ישראל כמו יעקב לשכם, וגם עלי קבר בא בכלח מלא שאינו חסר כלום.

גאה"ג רבי יהושע מענדל עהרנבערג ראב"ד תל אביב יפו בהספדו על מרן שה"ת גאב"ד טשעבין זצוקללה"ה

|| לזמירות שבת: ||

זמר אליהו הנביא. - איש הנקרא בעל שער בסימניו.

מהו השבח של אליהו הנביא 'בעל שער בסימניו'? - מראה שהוא נביא אמת - כי נביאי השקר משמשים ברוחות וע"ז שאין בהם שער

אפשר לכך מסמנים אותו בסימן טוב ב'בעל שער', מחמת שהוא צועק ואומר, **אני נותרתי נביא לה' לבדי**, לכך היה מסמן את עצמו בשער לסימו טוב שהוא מנביאי האמת, כי נביאי השקר היו משמשים ברוחות אשר אין להם שער, עיין מדרש רבה רות על [פסוק] **וילפת** – התחיל [בועז] ממשמש בשערה [של רות], אמר – רוחות אין להם שער, וגם בטח הנביאי שקר היו שואלים בתרפים.

ועיין ב**תרגום יונתן** על הכתוב **ותגנוב רחל את התרפים** (פרשת ויצא) ומתרגם שם: **דהוון נכסין גברא בוכרא והזמין רישיה**, ו[ב]פירוש יונתן – והזמין רישיה – מולקין את ראשו, עיין שם, ומשם בארה שהרוחות והתרפים לא היה להם שער, על כן לסמן את הנביא אמת וצדק מסמנים אותו בסימן טוב בבעל שער והבן.

זמירות לשבת 'קול מרדכי' לגאה"ג רבי יואל משה פינטער מסאנוק

המאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבוא.

הקדים 'מאחרים' ל'ממהרים' - ראיות מן הש"ס שכן דרך לשון חז"ל - לשון תורה כלשון חכמים - מיישב קושיית רש"י בפרשתנו לפי פשוטו

לכאורה יפלא למה אמר מקודם **המאחרים לצאת** והדר **וממהרים לבוא**, ואמרתי ליישב בפשיטות דהפייטן נקט לשון הגמרא [מגילה כ"ג.] – ביום טוב מאחרין לבוא [לבית הכנסת – רש"י] וממהרין לצאת כו', ואף על גב דשם מבואר מקודם **לבא** ואחר כך **לצאת**, הונח להפייטן יותר לומר בלשון הגמרא דנקט מקודם **מאחרין** והדר **וממהרין**.

ועיין תוספות [פסחים ב'.] דיבור המתחיל יכנס, דדרך הגמרא לומר כניסה תחילה ואחר כך יציאה, - יכנס בכי טוב ויצא בכי טוב, וכן בגמרא [שבת ל"ד:] – בין השמשות כהרף עין **זה נכנס וזה יוצא**, וכי האי גוונא בגמרא [עירובין כ"א.] מטפש **ועולה** מטפש **ויורד**, עיין שם.

ועיין רש"י על התורה (פרשת ויצא [על הפסוק **והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו**]) שהקשה למה נאמר **עולים** תחילה ואחר **יורדים**, ולפי דברי התוספות שם [בפסחים הנ"ל] יש ליישב בפשיטות דלשון תורה בזה הוא כלשון חכמים, אמנם היכא דאיכא למדרש דרשינן, ועיין מה שכתבנו ב**סמיכה לחיים** [אות י"א כ"ה כ"ט] על דרך הפלפול.

זמירות ליל שבת 'עונג חיים לשבת' לגאה"ג רבי חיים געלערנטער אב"ד קיטוב

המאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבוא.

למה הקדים 'מאחרים' ל'ממהרים'? - ממהרים לבוא אע"פ שאין חזקת חיוב - ואע"פ שקשה יותר למיקם מלמגני - הוא לשם שמים

נשאלתי מדוע נקט **המאחרים לצאת** קודם **וממהרים לבוא**, דסדר הזמן הוא הכנסת שבת קודש, ואחר כך אפוקי שבתא, והגם שכן הוא דרך המשורר לשמור נעימת שווי החרוזים, ואינו חושש לסדר המאמר כל כך, עם כל זה מה דאפשר לשנויי משנינן.

והכוונה היא מצד 'לא זו אף זו', כי במוצאי שבת קודש הסברא נותנת לאחר מצד שהבין השמשות יש לו חזקת חיוב [היינו דהוא ספיקא אם יום או לילה, ומחמת שבא מחמת זמן שבת החמור, אמרינן ספיקא דאורייתא ולחומרא], מה שאין כן בין השמשות דעיולי שבתא יש לו חזקת חול, ומכל מקום **ממהרים לבוא.** ועיין **מגן אברהם** [סימן שמ"ב] שכתב בזה אודות החזקה.

גם יש לומר פשוט, דשאני מיגנא ממיקם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה ביומא [כ"ב.] וכן הוא – איחור של אפוקי יומא יש לדונו מצד עצלות, מה שאין כן זריזות דעיולי שבת קודש הוא רק לשם שמים באהבה.

ספר מחזה אברהם על התורה – מדור 'חזון למועד' לגאה"ק רבי אברהם דוד וואהרמאן אבד"ק בוטשאטש

הודעה ובקשה לכל קוראי גליונינו די בכל אתר ואתר!

בעז"ה לקראת אמצע חודש טבת הבעל"ט רצוננו בס"ד להו"ל קונטרס מחידושי גאון הגאונים רבי מאיר אריק ז"ל על סדר פרשיות התורה, אם יש תח"י חידושים מרב האי גאון וצדיק על פסוקי התורה שעדיין לא נדפסו [או שלא לוקטו – בגליונות בר"ש או בטל תורה החדש], נבקשכם – נא אל תמנעו טוב מבעליו – שלחו לנו את הדברים, ונשמח לפרסמם בס"ד, ויישר כחכם למפרע! –

בברכת שבתא טבא וכט"ס, העורך: חיים משה הכהן זוהגר – מערכת הגיליון AGALITSYANER@GMAIL.COM-